

Ἡ ἄγνωστη ἡρωίδα τοῦ ἑλληνικοῦ χωριοῦ

τῆς Χριστίνας Κούρκουλα

Ἦταν μιά γυναίκα ἀδύνατη, γύρω στά πενήντα, μέ πρόσωπο χαρακωμένο ἀπό βαθιές ρυτίδες σάν τίς παρυφές τῶν βουνῶν τῆς πατρίδας της, μέ τό δεξί της πόδι σακατεμένο ἀπό ἓνα παιδικό ἀτύχημα. Τό βλέμμα της ὅμως ἦταν γεμάτο ζωντάνια, σχεδόν νεανικό, μέ τά μακριά μαλλιά της δεμένα πλεξίδες καί σκεπασμένα μέ τό κλασσικό μαῦρο μαντήλι τῆς χωρικής, πού ὄλο ἔπεφτε ἀπ' τό κεφάλι της κι ὄλο αὐτή τό μάζευε ἀπ' τούς ὤμους της καί τό ξανάδενε στήν κορυφή τοῦ κεφαλιοῦ.

Γνωριστήκαμε καλύτερα μαζί της τά μεσημέρια πού μετά τό θαλασσινό μπάνιο μας καί τό φαγητό τή βρῖσκαμε στη σκιά τῆς αὐλῆς νά παίρνει ἀνάσα ἀπ' τίς ἀτέλειωτες καθημερινές της ἀσχολίες. Τότε ἔβρισκε χρόνο νά μᾶς πει γιά τούς καημούς της, νά περιγράψει τή δύσκολη ζωή της στό χωριό πού «τώρα εἶναι πιό ὑποφερτή, πού νά βλέπατε παλιότερα...».

Στήν ἱστορία τῆς ζωῆς της, ὅπως μᾶς τήν ἀφηγήθηκε κομματιαστά, συμπυκνώνεται ἡ ἱστορία τοῦ παραμεθόριου χωριοῦ της, ἴσως κι ὀλόκληρη ἡ νεώτερη ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ὑπαίθρου.

Κοριτσάκι ἀκόμα θυμᾶται τόν πόλεμο, τό ξεσπίτωμα ὀλόκληρου τοῦ χωριοῦ μετά τό ὀλοκαῦτωμα ἀπ' τόν κατακτητή, τήν προσφυγιά, κι ἀργότερα τήν ἐπιστροφή στόν ἐρημωμένο τόπο της καί τήν κοινή προσπάθεια τῶν χωριανῶν νά φτιάξουν ξανά τά σπίτια καί τό βίος τους ἀπ' τήν ἀρχή.

Ἡ δουλειά στά χωράφια ἀρχισε ἀπό τότε πού θυμᾶται τόν ἑαυτό της καί – δέν ἔχει ψευδαισθήσεις – θά σταματήσει γι' αὐτήν μέ τό δικό της τέλος, ἔστω κι ἂν ἔχει τήν ἀναπηρία πού ἡ ἐπιτροπή πού τήν ἐξέτασε δυό φορές τήν ἀπήφησε καί δέν τῆς ἀναγνώρισε τό δικαίωμα γιά κάποια μικρή σύνταξη. Ἡ δουλειά γι' αὐτήν, ὅπως και γιά τίς συντοπίτισές της, δέν σταμάτησε οὔτε

στήν ἐγκυμοσύνη, οὔτε τούς πρώτους μήνες τῆς μητρότητας ὅταν μέ τήν «σαραμνίτσα» στήν πλάτη – τήν παραδοσιακή παιδική κούνια τῆς περιοχῆς της – ἔτρεχε στους ἀγρούς.

Κι ὅταν τέλειωνε ἀπό κεῖ, πίσω στο σπίτι τήν περίμενε τό νοικοκυριό μιάς πολυάριθμης οικογένειας, μέ πεθερικά καί συχνά κι ἄλλους στενοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀντρα της, πού ἀπαιτοῦσαν ἀπ' αὐτήν ἀπόλυτο σεβασμό κι ὑπακοή ἓνας σύζυγος, κουρασμένος κι αὐτός ἀπ' τή σκληρή δουλειά τῆς γῆς μέσα στό κρῦο, τή βροχή, τή ζέστη, καί βαριεστημένος ἀπό τή μοῖρα του νά γεννηθεῖ ἀγρότης· καί τέλος τά παιδιά μέ τίς φροντίδες τους καί τή λαχτάρα νά τά δεῖ σέ καλύτερη μοῖρα ἀπ' τή δική της καί τοῦ ἀντρα της. Στά δώδεκά τους χρόνια τά στέλνει στή γειτονική πόλη πού ἔχει γυμνάσιο «γιά νά μορφωθοῦν, νά ξεφύγουν ἀπ' τό ριζικό τῆς ἀγροτιᾶς». Κι αὐτή τότε κόβεται στά δυό ἀνάμεσα στήν ἔγνοια γιά τό νοικοκυριό της στό χωριό πού θά μείνει πίσω, «θά ρημάξει» χωρίς τή δική της φροντίδα, καί στή λαχτάρα γιά τά παιδιά της πού ἴσως μείνουν νηστικά κι ἀδιάβαστα. Μᾶς ἀφηγεῖται πώς κάποια φορά πού νίκησε ἡ μητρική ἀγάπη κι ἔμεινε μαζί τους γιά λίγους μήνες στήν πόλη, ὅταν γύρισε τά βρῆκε ὄλα παραμελημένα, τά ζῶα της ἀδυνατισμένα κι ἀρρωστα καί τόν ἀντρα της χωρίς κωρᾶγιο γιά δουλειά. Κι ἀπό τότε ἄφησε τά παιδιά μόνα στήν πόλη

«κι ὁ θεός βοηθός».

Τώρα πού αὐτά μεγάλωσαν, τέλειωσαν πιά τό σχολεῖο, οἱ ἐγνοῖες ἐξακολουθοῦν νά βασανίζουν τή μάνα-ἀγρότισσα. Μπορεῖ νά τήν πονάει ἡ σκέψη πώς θά πρέπει νά ζήσουν μακριά της, ὅμως τό θέλει νά φύγουν γιά τήν πόλη, γιατί στό χωριό, ὅπως λέει, θά τά φάει ἡ σκληρή ἀγροτική δουλειά πού εἶναι κι ἐποχιακή, καί ἡ μονότονη ψυχαγωγία τοῦ καφενεῖου.

Σέ κάθε κομμάτι τῆς ἀφήγησης αὐτῆς τῆς γυναίκας παρατήρησα τήν αὐταπάρνησή της, τήν ἔλλειψη κάποιας ἀπαιτήσης ἀπ' τούς ἄλλους νά τή δοῦν σάν ἄτομο μέ δικές του ἀνάγκες γιά συμμετοχή στήν ξεκούραση ἢ στά ὄνειρα γιά τή δική της ζωή στά χρόνια πού ἔρχονται. Φαίνεται πώς δέν περιμένει κάτι γιά τήν ἴδια, πώς ζεῖ μέσα ἀπ' τούς ἄλλους. Ἄλλωστε μεγάλωσε μέ τήν πεποίθηση ὅτι τίποτα δέν μπορεῖ ν' ἀλλάξει τό πεπρωμένο της. Ὅχι μόνο σάν ἄνθρωπος, μά καί σάν θηλυκό μέσα σέ μιά κοινωνία πού «παιδιά» εἶναι μόνο τ' ἀρσενικά κι ἂν γεννηθεῖς κορίτσι σέ παρηγοροῦν καί σοῦ εὐχονται «σύντομα καί μ' ἓνα παιδί». Πού παντρεύεσαι κι ἐκεῖ τελειώνουν οἱ ἐπιλογές σου στή ζωή, γιατί ὁ ἀντρας σου εἶναι ὁ ἀφέντης, κι ἂν σοῦ ἴσως κακός αὐτό εἶναι τό ριζικό σου καί πρέπει νά τό πάρεις ἀπόφαση ὅτι μ' αὐτόν θά ζήσεις μέχρι νά κλείσεις τά μάτια σου. Σά γυναίκα δέν ἔχεις δικαίωμα νά «κρίνεις». Κι ὡς κατα-

λαβαίνεις πώς μερικές όψεις τῆς ζωῆς σου εἶναι ἄδικες καί παράλογες. Ὅπως τό περιστατικό πού μοῦ διηγήθηκαν καί πού ἔγινε πρόσφατα σ' ἓνα γειτονικό χωριό μέ πιά αὐστηρά ἤθη ὡς πρός τόν σεβασμό τῆς νύφης στόν ἄντρα της καί σέ κάθε ἀρσενικό συγγενή του.

Ἔτσι μιά νιόπαντρη κοπέλα ἔφαγε ξύλο ἀπ' τήν πεθερά της γιατί στή διάρκεια οἰκογενειακῆς συγκέντρωσης ἀφοῦ ἔδωσε νερό ἀπό τόν παραδοσιακό μαστραπά στόν ἄντρα της καί σ' ἀδέλφια του τόλμησε – προφανῶς ἀγνοώντας τό

ἔθιμο – νά πιεῖ κι αὐτή στό τέλος προσβάλλοντας ἔτσι δημόσια τήν οἰκογένεια τοῦ συζύγου της!

Ἐπειτα εἶναι κι ἡ ἐπικοινωνία μέ τόν κόσμο τῆς πόλης μέσα ἀπ' τό ραδιόφωνο, τήν τηλεόραση ἢ τούς καλοκαιρινούς ἐπισκέπτες πού δείχνει ὀξύμνητή διαφορά τοῦ ἐκεῖ χρόνου ζωῆς ἀπ' αὐτόν τῆς νοικοκυρᾶς ἢ ἐργαζόμενης στά ἀστικά κέντρα. Ἡ ἀγρότισσά μας συγκρίνει καί βλέπει τίς ἐλλείψεις τοῦ δικοῦ της νοικοκυριοῦ καί τότε νιώθει τήν κούραση τοῦ ὥραριου της ξημερώ-

ματα-μεσάνυχτα, σ' ἓνα σπίτι χωρίς ζεστό νερό, θέρμανση, ἀποχέτευση.

Σέ κάποια ἀπ' αὐτές τίς συγκρίσεις μ' ἔκανε καί μένα νά νιώσω ντροπή ὅταν μιλώντας της γιά τήν κυκλοφοριακή ταλαιπωρία γτή διακίνηση τῶν Ἀθηναίων μοῦδειξε μιά πλαγιά ψηλά στό βουνό καί μοῦ εἶπε: « Ἐκεῖ ψηλά εἶναι οἱ ἐλιές μας, μιά ὥρα δρόμο ἀπό δῶ, καί τό χειμῶνα σκαρφαλώνω κάθε πρωί στό βουνό, ἔχοντας καί τό φόβο τῶν λύκων, γιά νά τίς φροντίσω».